

ТЕХНОЛОГІЯ АНАЛІЗУ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ З ВИКОРИСТАННЯМ ПЛАТІЖНИХ КАРТОК

Анотація. Розглянуто існуючі підходи до аналізу операцій банку з використанням платіжних карток. Запропоновано технологію проведення аналізу операцій з використанням платіжних карток.

Аннотация. Рассмотрены существующие подходы к анализу операций банка с использованием платежных карточек. Предложена технология проведения анализа операций с использованием платежных карточек.

Annotation. The current approaches to the analysis of the bank's operations with the use of payment cards have been considered; technology of carrying out the analysis of operations with the use of payment cards was proposed.

Ключові слова: платіжна картка, еквайринг, емісія, еквайрингова мережа, ефективність.

У даний час в умовах конкуренції, що загострюється, в основу розвитку банківської системи повинні бути покладені нові банківські технології, які в найближчому майбутньому обіцяють подання, з одного боку, клієнту широкого спектра сучасних банківських продуктів і послуг, з іншого – банківському персоналу можливостей для якісного управління операціями і безпечного ведення банківської справи.

Дослідженням банківських операцій з платіжними картками займалися такі вчені, як: Герасимович А. М. [1], Алексеенко М. Д. [1], Парасій-Вергуненко І. М. [1; 2], Примостка Л. О. [3], Рибак О. М. [4], Щибиволок З. І. [5], Косова Т. Д. [6].

Метою дослідження є розгляд та уточнення методики організації аналізу операцій банку з платіжними картками.

Об'єктом дослідження є процес аналізу операцій банку з використанням платіжних карток. Предмет дослідження – технологія аналізу операцій банку з використанням платіжних карток.

Операції з банківськими платіжними картками є досить новим напрямом банківського бізнесу, який, з одного боку, розширює спектр послуг банку, задовольняючи тим самим зростаючі потреби клієнтів, з іншого – є потужним джерелом ресурсів як в іноземній, так і в національній валютах.

Відповідно до чинного законодавства, платіжна картка – спеціальний платіжний засіб у вигляді емітованої в установленому законодавством порядку пластикової чи іншого виду картки, що використовується для ініціювання переказу грошей з рахунку платника або з відповідного рахунку банку з метою оплати вартості товарів і послуг, перерахування грошей зі своїх рахунків на рахунки інших осіб, отримання грошей у готівковій формі в касах банків, пунктах обміну іноземної валюти уповноважених банків та через банківські автомати, а також здійснення інших операцій, передбачених відповідним договором.

Для забезпечення розрахунків з використанням платіжних карток банки виконують функцію емісії та еквайринг. Емісія платіжних карток передбачає відкриття карткового рахунку і випуск платіжної картки певної платіжної системи. Еквайринг — діяльність щодо технологічного, інформаційного обслуговування торговців та виконання розрахунків з ними за операціями з використанням платіжних карток. Таким чином, емісія банківських платіжних карток передбачає відкриття карткових рахунків, залишки за якими є додатковим джерелом ресурсів. З цією метою банки залучають до карткового бізнесу різні категорії клієнтів, пропонуючи різноманітні умови обслуговування [2, с. 436–437].

Аналіз операцій із застосуванням платіжних карток здійснюється щоквартально, а також за звітний рік порівняно з відповідним періодом минулого року. Косова Т. Д. виділяє такі складові частини даного аналізу [1, с. 243–244]:

1. Аналіз даних про операції, які здійснені із застосуванням платіжних карток, емітованих для клієнтів банку. Аналіз показників обсягів операцій здійснюється в розрізі платіжних систем за фізичними та юридичними особами.

2. Аналіз даних про розрахунки, які здійснені на підприємствах торгівлі, та операції з видачі готівки із застосуванням платіжних карток через власну інфраструктуру банку в розрізі платіжних систем та емітентів.

3. Аналіз даних про кількість емітованих платіжних карток для клієнтів банку та технічні засоби, що використовуються під час здійснення операції з їх застосуванням.

У результаті аналізу робиться висновок з питань обсягів операцій, видів операцій, їх динаміки, структури операцій за групами клієнтів, групами платіжних систем, емітентів.

Парасій-Варгуненко І. М., Примостка Л. О., Рибак О. М. та Щибиволок З. І. [2] пропонують аналізувати кількість клієнтів і кількість відкритих ними рахунків, також проводити аналіз операцій із застосуванням платіжних карток. Але тільки Герасимович А. М. надає рекомендації щодо визначення ефективності безготівкових розрахунків. Це є суттєвим недоліком, адже визначення ефективності є важливим та завершальним етапом аналізу. Отже, проаналізувавши роботи даних науковців [1 – 5], можна запропонувати такі етапи аналізу операцій з використанням платіжних карток.

1. Аналіз обсягів та видів операцій з платіжними картками, їх динаміки.

2. Аналіз структури операцій за групами клієнтів, групами платіжних систем, емітентів.

3. Аналіз структури та динаміки карткових рахунків.

4. Аналіз кількості емітованих карток.

5. Структурний аналіз операцій з платіжними картками, що полягає у визначенні таких показників та

питома вага залишків на карткових рахунках у розрізі клієнтів (фізичних та юридичних осіб);
питома вага залишків на карткових рахунках у розрізі валют;
структура емісії платіжних карток у розрізі платіжних систем;
структура емісії платіжних карток у розрізі кредитових та дебетових карток;
структура операцій у розрізі кількості операцій з видачі готівки та обслуговування у підприємствах торгівлі та сервісу.

6. Аналіз діяльності банку з використанням міжнародних платіжних карток.

7. Аналіз оборотів за рахунками клієнтів.

8. Співвідношення доходів та витрат від безготівкових розрахунків.

9. Аналіз прибутковості карткових операцій (розраховується частка доходів від операцій з картками у загальному обсязі банку).

10. Аналіз ефективності використання еквайрингової мережі:

середньої кількості транзакцій на один вид обладнання за період;

середнього обсягу коштів на один вид обладнання;

середньої вартості однієї операції, що здійснюється за кожним видом обладнання;

суми доходів за операціями у розрізі технічного обладнання.

Упровадження запропонованих етапів аналізу дозволить оптимізувати та підвищити ефективність операцій банку з використанням платіжних карток. Перевагою є можливість структуризації даних щодо розрахунків банку з платіжними картками та оцінки їх ефективності проведення. Як недолік можна відзначити недоступність деяких даних, тобто банки на своїх офіційних сайтах не завжди розміщують інформацію щодо своїх тарифів, доходів та витрат за операціями з використанням платіжних карток.

Перспективою подальших досліджень у даному напрямі є розробка методичних рекомендацій щодо операцій з платіжними картками.

Наук. керівн. Мішин О. Ю.

Література: 1. Аналіз банківської діяльності : підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін. ; [за ред. А. М. Герасимовича]. – К. : КНЕУ, 2004. – 599 с. 2. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз банківської діяльності : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К. : КНЕУ, 2003. – 347 с. 3. Примостка Л. О. Аналіз банківської діяльності: сучасні концепції, методи та моделі : монографія / Л. О. Примостка. — К. : КНЕУ, 2002. — 316 с. 4. Рибак О. М. Шляхи удосконалення безготівкових розрахунків / О. М. Рибак // Вісник НБУ. – 2010. – № 5. – С. 10–12. 5. Щибиволок З. І. Аналіз банківської діяльності : навч. посібн. / З. І. Щибиволок. – К. : Знання, 2007. – 311 с. 6. Косова Т. Д. Банківські операції : навч. посібн. / Косова Т. Д., Циганов О. Р. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 372 с.